

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for
Salten Langsø og dele af Gudenå
Natura 2000-område nr. 52
Habitatområde H48
Fuglebeskyttelsesområde F33 og F35

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion: Miljøstyrelsen Midtjylland

Forsidefoto:
Springbjerg Mose rummer bl.a. artsrige rigkær og skovbevokset tørvemose.
Fotograf: Miljøstyrelsen.

ISBN: 978-87-7564-500-8

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	12
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	12
1.4.2 Befolkningen	13
1.4.3 Menneskets sundhed	13
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	13
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	14
1.4.6 Landskab.....	14
1.4.7 Arter	15
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	15
1.5 Eksisterende miljøproblemer	15
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	16
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	16
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	17
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	20
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	21
1.10 Overvågning	23

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse, men på udpegningsgrundlaget for området findes en række ynglefugle, som bevæger sig på tværs af landegrænser. Området er karakteriseret ved de store søer og vidtstrakte ådale med forekomster af både tørre og våde naturtyper samt store skove, som tilsammen udgør vigtige nationale ynglelokaliteter for en række ynglefugle som hvepsevåge, hedelærke, rødrygget tornskade, rørhøg og plettet rørvagtel.

Natura 2000-området bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede arter på nationalt niveau. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af forskellige tiltag som hedepleje, afgræsning, udtagning af lavbundsarealer, rydning, ophør af drift i forbindelse med udlægning af urørt skov og bekæmpelse af invasive arter, og indsatserne forventes at kunne hjælpe til med at sikre og have gavnlig effekt på de nævnte ynglefuglebestande som bevæger sig over landegrænser fx. mod overvintringspladser i Afrika.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set et program for indsatser, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. Indsatsen beskrevet i planen medvirker blandt andet til at bekæmpe tilgroning af de lysåbne naturtyper i området samt at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne. En realisering af indsatsprogrammet sikrer samtidig synergi til at sikre raste- og ynglesteder for fugle og arter på udpegningsgrundlaget.

Der beskrives ligeledes en indsats for at sikre synergieffekter, samt muligheden for at skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere hensigtsmæssig dynamik i områderne f.eks. ved en mulig udlægning af arealer med urørt skov, potentiel udtagning af kulstofholdig lavbundsjord og genskabelse af hensigtsmæssig hydrologi. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedrørende plejeindsatser og lavbundsarealer samt aftaler om urørt skov. Indsatserne beskrevet i planen kan også være medvirkende til at øge landskabsværdien ved, at

skabe vilkår for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper. Udtagning af lavbundsarealer vil desuden sikre, at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen forventes dermed at have en positiv klimateffekt. Indsætterne beskrevet i planerne medvirker også til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen.

Mål for forbedring af vandkvaliteten, fx i form af reducere af kvælstof og miljøfremmede stoffer, sikres gennem vandområdeplanlægningen, men forventes ligeledes at gavne dyr og planter.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er at:

Områdets skove, lysåbne natur og mange søer og vandløb udgør et stort, sammenhængende naturområde med vægt på ekstensiv forvaltning og retablering af de hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem våde og tørre naturtyper og med velegnede levesteder for områdets sjældne fuglearter som havørn og stor hornugle og arter som bæklampert, odder, damflagermus og blank seglmos.

Søer og vandløb med vandplanter (3260), herunder de to store vandløb Gudenåen og Salten Å, opnår en artsrig undervandsvegetation med forekomst af flere af de karakteristiske arter. Specielt sikres områdets lobeliesøer (3110), næringsrige søer (3150) og brunvandet søer (3160) som også udgør vigtige levesteder for stor vandsalamander i området.

De store arealer med skovnaturtyper sikres med særlig fokus på skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0) grundet den store udbredelse i det biogeografiske område. Arealet af ovennævnte naturtyper og levesteder øges, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.

Områdets naturtyper og arter med stærkt ugunstig bevaringsstatus prioriteres højt, det gælder de lysåbne naturtyper våd hede (4010), tør hede (4030), enekrat (5130), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140), avneknippemose (7210), kildevæld (7220) og rigkær (7230) samt søbred med småarter (3130) og alle skovnaturtyper, som alle sikres.

Skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0) kan nedprioriteres i forhold til udvidelse af artsrige forekomster af hængesæk (7140), hvis avneknippemose (7210), lysåbne kildevæld (7220) og rigkær (7230), idet ældre og veludviklede forekomster af våde skovnaturtyper dog bevares.

Artsrige heder (4030) og overdrev (6230) prioriteres højt ift. yngre tilgroning med ene- (5130) og egekrat (9190) eller bøg på mor med kristtorn (9120), men med plads til udvikling af mosaiknatur.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen eller arternes levesteder hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N52 er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i

basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelsehensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer

gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Tør hede (4030) er den mest udbredte lysåbne naturtype i området. Naturtilstanden er god på halvdelen af arealet, bl.a. pga. en hensigtsmæssig drift og begrænset høj græs/urtevegetation. På den anden halvdel er tilstanden ringe-moderat pga. tilgroning med vedplanter, invasive arter samt græsser og urter, der udkonkurrerer dværgbuskene.

Surt overdrev (6230) er næsten lige så udbredt som tør hede. Knap 40 % af arealet er i god naturtilstand, og der er drift på størsteparten af arealet. Godt 60 % er i ringe-moderat tilstand, og årsagen er primært, at der ikke er fundet partier med en veludviklet vegetation for naturtypen (relativt lavt artsindeks), mens en mindre del er under tilgroning med især vedplanter.

Knap halvdelen af arealerne med hængesæk (7140) er i god naturtilstand, hvilket bl.a. skyldes begrænset tilgroning med vedplanter og høje urter. Den resterende del er overvejende i moderat tilstand, hvilket bl.a. skyldes tilgroning med vedplanter og høje urter, men også at der på en del forekomster ikke er fundet partier med veludviklet vegetation (relativt lavt artsindeks).

Knap halvdelen af arealerne med rigkær (7230) er overvejende i god naturtilstand, mens godt halvdelen overvejende er i moderat tilstand pga. afvanding og/eller manglende drift med tilgroning med høje urter og vedplanter. På mange arealer med moderat-ringe strukturtilstand er der fortsat partier med veludviklet rigkærvegetation (relativt højt artsindeks), hvilket viser at der er et stort potentiale for at forbedre naturtilstanden.

Naturtilstanden for tidvis våd eng (6410) er god, hvilket skyldes god-høj strukturtilstand med begrænset tilgroning med vedplanter og høje urter samt forekomst af partier med veludviklet vegetation (relativt højt artsindeks).

Enekrat (5130) er i moderat naturtilstand primært grundet dækning af middelhøje og høje urter og græsser, som især består af bølget bunke eller blåtop og andre problemarter.

Alle arealer med våd hede (4010) er i god naturtilstand, hvilket kan henføres til at der ikke er registreret afvanding eller forekomst af invasive arter.

Tilstanden for nedbrudt højmoser (7120) er overvejende ringe-moderat pga. afvanding og tilgroning.

Øvrige kortlagte naturtyper i området fylder arealmæssigt under 2 ha hver især.

I elle- og askeskov (91E0) er der registreret under 1 stort træ/ha på størsteparten af arealet og 1-5 store træer/ha på under 1/4 af arealet. Der er samtidig registreret 1-5 stk. stående dødt ved pr. ha på knap 4/5 af arealet og 1-5 stk. liggende dødt ved pr. ha på størsteparten af arealet, kun på mindre dele af arealerne er der over 5 stk/ha. I skovbevokset tørvemose (91D0) er der registreret 1-

5 store træer/ha på godt halvdelen af arealet. Samtidig er der registreret 1-5 stk. stående dødt ved pr. ha på ca. 3/4 af arealet og 1-5 stk. liggende dødt ved pr. ha på størsteparten af arealet, kun på mindre dele af arealerne er der over 5 stk/ha. Arealer med skovbevokset tørvemose og elle-askeskov er de primære skovnaturtyper i området, og jf. seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyperne.

I stilkege-krat (9190) er der ved seneste kortlægning registreret 1-5 store træer/ha på næsten hele arealet og 1-5 stk. af stående dødt ved pr. ha på knap 4/5 af arealet. Der er 1-5 stk. liggende dødt ved pr. ha på størsteparten af arealet og over 5 stk/ha på omkring 1/4. I bøg på mor med kristtorn (9120) er der ved seneste kortlægning registreret over 5 store træer/ha på halvdelen af arealet, og kun 1/4 er med under 1 stort træ/ha. Der er registreret 1-5 stk. stående dødt ved pr. ha på ca. 3/4 af arealet, mens der er registreret 1-5 stk. liggende dødt ved pr. ha på ca. halvdelen af arealet og over 5 stk/ha på omkring 1/4.

I Natura 2000-området er der kortlagt 61 småsøer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150). De er tilstandsvurderet med hhv. 10 i høj tilstand, 42 i god tilstand og 9 i moderat tilstand. Søerne i høj og god tilstand er generelt præget af en artsrig udbredt undervands- og flydebladsvegetation, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt en lav påvirkning fra jordbrugsdrift. Søerne i moderat tilstand har generelt en mindre udbredelse af en artsrig undervandsvegetation, og de er i større grad domineret af trådalger som indikerer næringsstoffølrsel.

I området er der yderligere kortlagt 34 søer med habitatnaturtypen brunvandet sø (3160). De er tilstandsvurderet med hhv. 15 i høj tilstand og 17 i god tilstand. Derudover findes der 2 søer i området uden tilstandsvurdering. Søerne i høj og god tilstand er generelt præget af en udbredt artsrig undervands- og flydebladsvegetation, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger, en lav påvirkning fra jordbrugsdrift samt et lavt græsningstryk. Flere søer i området har en større forekomst af trådalger som indikerer næringsstoffølrsel.

I området er der yderligere kortlagt 10 småsøer med habitatnaturtypen søbred med småurter (3130). De er tilstandsvurderet med hhv. 7 i god tilstand og 2 i moderat tilstand. Derudover findes der en sø i området uden tilstandsvurdering. Søerne i god tilstand er generelt præget af artsrige bredzoner med spredte karakteristiske amfibiske planter samt en stor dækning af en artsrig undervandsvegetation. Derudover er søerne næringsfattige med en lav forekomst af trådalger samt en lav påvirkning fra jordbrugsdrift. To af søerne har desuden græsning langs bredden. Søerne i moderat tilstand har generelt en mindre udbredelse af amfibiske planter samt en mindre udbredt øvrig submers vegetation, og de har generelt en større forekomst af trådalger som indikerer næringsstoffølrsel.

I området er der yderligere kortlagt 10 småsøer med habitatnaturtypen kransnålalge-sø (3140). De er tilstandsvurderet med hhv. 9 i god tilstand og 1 i moderat tilstand. Søerne i god tilstand er generelt præget af en artsrig udbredt undervandsvegetation domineret af kransnålalger, en lav andel af flydeblade, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt en lav påvirkning fra jordbrugsdrift. Søen i moderat tilstand har generelt en mindre udbredelse af kransnålalger, og søen er domineret af trådalger som indikerer næringsstoffølrsel.

I området er der yderligere kortlagt en småsø med habitatnaturtypen lobeliesø (3110) i høj tilstand. Søen (Stejlhol Sø) er næringsfattig med et lavt klorofylindhold som afspejles i en forholdsvis god sigtddybde på 1,7 m. Søen har en artsrig undervandsvegetation med en spredt forekomst af rosetplanter bl.a. grundskudsplanterne tvepibet lobelie, strandbo, som blev fundet ud til 5,5 m dybde. Søen er desuden uden trådalger, og den er ikke påvirket af jordbrugsdrift. Miljømålet for Mossø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en høj økologisk tilstand på grund af vurderingen af fytoplankton og makrofytter.

Miljømålet for Salten Langsø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en dårlig økologisk tilstand på grund af vurderingen af fisk.

Miljømålet for Køge Sø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en moderat økologisk tilstand på grund af vurderingen af makrofytter.

Miljømålet for Gudensø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en moderat økologisk tilstand på grund af vurderingen af fytoplankton og makrofytter.

Miljømålet for Oversø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en moderat økologisk tilstand på grund af vurderingen af makrofytter.

Miljømålet for Blidsø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en høj økologisk tilstand på grund af vurderingen af fytoplankton og makrofytter.

I Natura 2000-området der kortlagt 27 km vandløb med naturtypen vandløb med vandplanter (3260). Naturtypen er registreret på to delstrækninger i Gudenå dels fra Voervadsbro og til udløbet i Mossø, dels strækningen fra Gudesø til Mossø. Der ud over er naturtypen registreret i Salten Å på hele vandløbsstrækningen inden udløbet i Salten Langsø. Vandkvaliteten på disse vandløbsstrækninger er generelt god-høj og der er således registreret en artsrig rentvandsfauna på flere vandløbsstrækninger.

Ved kortlægningen af levesteder for stor vandsalamander har 58 af de 103 søer en god-høj naturtilstand (primært god tilstand), mens de resterende 45 er i moderat-ringe tilstand (primært moderat tilstand). Der er konstateret fisk i 29 af søerne fordelt med hhv. 16 og 13 i god og moderat tilstand. Der er således ikke konstateret fisk i de resterende 74 søer, hvilket er en forudsætning for at naturtilstanden kan bruges som udtryk for levestedets egnethed for stor vandsalamander. Søerne i god-høj naturtilstand er generelt ikke tydeligt påvirket af næringsstoffer, har en høj andel af en artsrig undervandsvegetation, en veludviklet rørsump og har kun en begrænset skyggepåvirkning fra træer og buske. Disse søer vurderes at være velegnede levesteder for stor vandsalamander. Søerne i moderat-ringe tilstand er til gengæld generelt mere præget af næringsstofbelastning i form af opvækst af grønne trådalger og dominans af liden andemad. Derudover er de ofte helt eller delvist skygget af træer og buske. Disse søer vurderes pt. at være mindre gode levesteder for arten.

Inden for fuglebeskyttelsesområdet er der kortlagt 4 levesteder for rørhøg. Det drejer sig om forholdsvis smalle bredzoner med rørskov i den vestlige del af Mossø. I samtlige levesteder er tilstanden beregnet til høj. Den høje tilstand skyldes primært, at der er store sammenhængende og våde arealer med rørskov, hvor der samtidig stort set ikke ses menneskelige forstyrrelse. Dette sikrer tilsammen gode yngleforhold for arten i området.

Der er kortlagte et enkelt potentielt levested for plettet rørvagtel i området. Arealet ligger ved Klosterkær vest for Mossø og er beregnet til at være i god tilstand, da det har en vegetationshøjde og jordbundsfugtighed, der generelt tilgodeser artens forekomst i området. På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes desuden havørn, hvepsevåge, stor hornugle, isfugl, sortspætte, hedelærke og rødrygget tornskade. Alle arterne har meget små bestande i området, og det er ikke muligt at udtale sig om bestandsdynamikken lokalt.

Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er ynglebestanden af hhv. havørn, stor hornugle og hedelærke stigende i overvågningsperioden 2004-2018, hvorimod den i samme overvågningsperiode er stabil for hvepsevåge, isflugl, sortspætte og rødrygget tornskade.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes blank seglmos, lys skivevandkalv, bæklampert, damflagermus og odder.

Blank seglmos findes i området med en bestand ved Odderholm i overvågningsperioden 2004-2019, hvorimod lysskivevandkalv ikke er registreret i området siden 1980'erne. Bæklampert er i perioden 2005-2018 fundet på ti forskellige lokaliteter spredt i hele området. Odder er i anden og tredje overvågningsperiode registreret på ni lokaliteter i området, og det vurderes at arten har en stabil forekomst i området. Damflagermus er ved de seneste to overvågningsperioder registreret på en overvågningsstation ved Klostermølle i den vestlige del af Mossø. Det vurderes dog, at arten benytter området i forbindelse med fouragering og yngel i større grad end illustreret af overvågningen.

Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er blank seglmos, bæklampert, damflagermus og lys skivevandkalv forholdsvis stabile i deres udbredelse. Odder har derimod tydeligt øget sin udbredelse i den kontinentale biogeografiske region siden 2011-2012.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift på naturtyperne ikke fastholdes. Der er således risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på de lysåbne naturtyper, da der er behov for en indsats mod invasive arter og fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift generelt for at undgå tilgroning. Naturtilstanden vil potentielt set heller ikke blive forbedret på især rigkær, hængesæk og nedbrudt højmose, hvor uhensigtsmæssig hydrologi også er et problem. Desuden vil der potentielt ikke ske en udvikling i biodiversitetsunderstøttende skovstrukturer, så som flere store træer og mere dødt ved.

Derudover vil planens indsats om en mulig omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer ikke realiseres, og der er derfor risiko for, at en deraf forventelig forbedring af vandkvaliteten, reduktion af randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer, og den forventelige mindre udledning af CO₂, udebliver.

Naturtilstanden vil som udgangspunkt ikke blive forandret for de småsøer, der findes i Natura-2000 området bort set fra de søer, der er påvirket af eksisterende tilførsel af næringsstoffer. For de øvrige søer er naturtilstanden begrundet i tidligere planperioders tiltag og naturforholdene omkring dem. Dog kan de biologiske forhold omkring dem forandres som følge af, at eksisterende lysåbne søer kan gro til ved manglende plejetiltag.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at bestanden af stor vandsalamander og lys skivevandkalv ikke sikres pga. tilgroning af levesteder, og at bevaringsstatus for arten forringes på biogeografisk niveau. For øvrige arter på udpegningsgrundlaget er der en mindre risiko for, at bestandene af bæklampert, odder, blank seglmos og damflagermus ikke sikres, og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at tilstanden af levesteder for rørhøg og plettet rørvagtel forringes, da deres levesteder for nuværende er i god eller høj tilstand.

For øvrige fuglearter på udpegningsgrundlaget som hedelærke og rødrygget tornskade er der risiko for, at bestandene går tilbage på nationalt niveau på lang sigt, da de er afhængige af lysåbne arealer, som kan gro til ved manglende plejetiltag, hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres. De resterende fugle på udpegningsgrundlaget er fugle tilknyttet skov eller bruger skove til redested, som kun påvirkes hvis ikke de forstyrrelsesregulerende tiltag opretholdes.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, udover sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen.

Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter samt forekomst af invasive arter forandrer naturen og kan føre til ændringer i artssammensætningen, således at vegetationen i højere grad præges af arter, der ikke er karakteristiske for naturtypen. Genetablering af mere naturlige vegetationsforhold vil modvirke denne udvikling, ligesom det også kan medvirke til, at arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede forhold. Kunstig afvanding med grøfter og dræn forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genetablering af en hensigtsmæssig hydrologi kan modvirke denne udvikling, ligesom den hensigtsmæssige hydrologi også kan medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede hydrologiske forhold.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Derudover vil en mulig etablering af sammenhængende natur ved udlægning af omdriftsarealer til ny natur bidrage til at gøre arealerne mere robuste, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Dette vurderes også at gavne en stor del af områdets § 3-beskyttede enge, heder, moser og overdrev, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. En potentiel udlægning af skove til urørt skov vil medføre at skovdriften ophører og i vidt omfang skal overlades til sig selv. Dermed vil der skabes plads til naturlige biologiske processer, der skaber flere levesteder, og dermed øger den biologiske mangfoldighed. I overgangsperioden vil der ofte aktivt blive skabt flere habitater f.eks. ved veteranisering af træer og skabelse af lysninger.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af fredede arter som stor vandsalamander og andre padder, markfirben, hugorm, snog og andre krybdyr samt majgøgeurt og andre orkidéer. Hertil kommer mange andre sjældne arter af bl.a. insekter, herunder dagsommerfugle og guldsmede, fugle, flagermus, vandplanter, mosser og svampe. Genetablering af hensigtsmæssig hydrologi og natur samt sikring af en hensigtsmæssig drift/pleje eller skovnaturtypebevarende drift eller urørt skov vil i mange tilfælde medføre, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000-område N52 Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå er beliggende i Horsens, Silkeborg og Skanderborg Kommuner, der har et indbyggertal på henholdsvis 92.200, 95.500 og 63.400, Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området med en særlig indsats på hedearealerne, bekæmpelse af invasive arter samt hensigtsmæssig drift og pleje af de øvrige arealer. Derudover er der mulighed for en potentiel udtagning af lavbundsarealer. Sikringen af den eksisterende natur vil ikke have betydning for arealanvendelsen, idet der dog kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats.

Planen indeholder desuden en mulig indsats om etablering af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året hvor jordbunden vil være vådere, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger.

1.4.3 Menneskets sundhed

Mange, især bynære, Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen vil potentielt kunne medføre, at den rekreative udnyttelse af områder udlagt til urørt skov ændrer sig, ligesom der vil være øget fokus på formidling af naturen til gavn for brugere af området. Udover urørt skov vil Natura 2000-planen kun undtagelsesvist og på mindre arealer hindre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag, da indsatserne i planen primært drejer sig om pleje af hedearealer, bekæmpelse af invasive arter og potentiel udtagning af lavbundslande samt sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne. Det vurderes således, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynet til menneskers sundhed, idet den rekreative udnyttelse stort set kan fortsætte, ligesom sikringen af en beskyttede natur i øvrigt ikke vurderes at have en sundhedsmæssig negativ effekt.

Gudensø, Gudenåen, det nedre løb af Salten Å og Mossø er et særdeles velegnet område for sejlads med især kano, og området giver mange mennesker mulighed for både motion og naturoplevelser. Ved Klostermølle og Vilholt Mølle findes udstillinger, der formidler viden om området til besøgende, og i området findes flere fugletårne, bl.a. Lindholm Hoved og Klostermølle. Klostermølle huser desuden Natur & Ungdoms lejrskole og naturskole, hvor der formidles viden om områdets natur til børn og unge, bl.a. til skoleklasser. Mod vest grænser Natura 2000-området op til den regionale gang- og cykelsti "Naturstien Horsens-Silkeborg". Gennemførelsen af Natura 2000-planen for området forventes at indgå i den fremtidige formidling. Der er etableret stisystemer og informationsstandere. Kendskab til naturen og dens værdier vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ udnyttelse af områderne.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Mulig etablering af sammenhængende natur ved udlægning af omdriftsarealer til ny natur vil bidrage til at gøre arealerne mere robuste overfor ekstreme vejrforhold og klimaændringer, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsugning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan derudover medvirke til at mindske udledningen af CO₂ samt påvirke søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

Som en del af indsatsen med udlægning af urørt skov kan der blive etableret mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket lokalt kan få betydning for overflade- og grundvand.

Det vurderes derudover, at Natura 2000-planens indsatser ikke har indflydelse på luftkvaliteten.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Det vurderes ikke, at planen påvirker materielle goder, idet planens indsats primært omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. Natura 2000-planens indsatser kan modvirke tilgroning af fortidsminder, og kan dermed medvirke til at sikre kulturarven. Planen vurderes ikke at medføre en negativ påvirkning af anden kulturarv.

1.4.6 Landskab

Området er en del af det midtjyske søhøjland og omfatter et smalt bælte i den østlige del af Salten Ådal, Salten Langsø og dele af skovområderne på nord- og sydsiden af søen, ådalen omkring Gudenåen fra Voervadsbro til Gudensø samt søerne Gudensø og Mossø.

Salten Å og Salten Langsø er beliggende i Saltendalen, der har et markant forløb og er blandt landets mest uforstyrrede naturområder. Området nord og syd for Salten Langsø er fortrinsvis skov med både nåletræsplantage, løvskovsarealer, hedearealer og mose-/engarealer. Her findes desuden en række værdifulde små søer, der dels er brunvandede, dels klarvandede, kalk- og næringsfattige (lobeliesøer). I sidstnævnte er der forekomst af den rødlistede grundskudsplante sortgrøn brasenføde samt rødlistearten liden åkande. Der findes også en række mindre områder med fattigkær af typen hængesæk af tørvemosser, som bl.a. indeholder en forekomst af den meget sjældne rødlisteart blomstersiv.

Gudenådalen skærer området fra syd mod nord umiddelbart øst for Salten Langsø. Ådalen er primært formet af smeltevand, der strømmede fra den østjyske isrand, og flere steder ses forskellige stadier i Gudenåens udvikling i form af terrasser. Terrasserne blev dannet, da smeltevandet skar sig ned i de tidligere dalbunde. Gudenåen løber gennem Mossøs vestlige del. Herfra fortsætter den nordpå forbi Odderholm til Gudensø efter at have modtaget tilløbet fra Salten Langsø. Skærbro Kær, der består af tilgroede rigkær, og som rummer den sjældne naturtype kalkrige moser med hvas avneknippe, udgør den nordlige afgrænsning af området.

Mod syd ligger flere store eng- og moseområder parallelt med Gudenåen. Springbjerg Mose ligger længst mod syd, og ved Gudenåens udløb i Mossø ved Vissingkloster ligger Klosterkæret. Stor vandsalamander findes især i vandhuller i den sydlige del af området.

Området afgrænses mod øst af Mossø, der er Jyllands største sø. Mossøområdet hører sammen med Salten Langsø og Vissingkloster-området til landets mest imponerende og illustrative istidslandskaber. Området udgør en zone mellem to fremtrædende israndslinier. Et karakteristisk træk i området er således de mange vand- og mosefyldte huller dannet af dødis.

Fem store søer dækker alene (med i alt knap 2100 ha) næsten halvdelen af områdets samlede areal. Den naturtype, som ud over søerne dækker det største areal er skovbevokset tørvemose (godt 110 ha), som bl.a. findes på store sammenhængende arealer sydvest for Salten Langsø. Derudover er bøgeskov på morbund, egekrat og elle- og askeskov langs søer og vandløb udbredte naturtyper.

Sikring og forbedring af naturgrundlaget som følge af Natura 2000-planen med pleje af hedearealer, mulig udtagning af lavbundsjord, potentiel omlægning til urørt skov, bekæmpelse af invasive arter samt sikring af hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje af arealerne vil kunne øge landskabsværdien i området, idet et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges.

1.4.7 Arter

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte de store søer og ådalsnaturen med forekomster af både tørre og våde naturtyper med dominans af hængesæk samt ellesump og skovbevokset tørvemose. Området er således primært karakteriseret ved de vidtstrakte ådale og store søer, og i noget mindre omfang, men dog stadig betydelige arealer med tør hede, enekrat, stilkeke-krat og surt overdrev. Af interessante arter inden for området bør fremhæves bestande af blank seglmos, bæklampret, stor vandsalamander, odder, damflagermus og fuglene hedelærke, isfugl, rødrygget tornskade, sortspætte samt rovfugle som hvepsevåge, havørn og stor hornugle.

Området nord og syd for Salten Langsø er fortrinsvis skov med både nåletræsplantage, løvskovsarealer, heder og mose-/engarealer. Her findes desuden en række værdifulde små søer, der dels er brunvandede, dels klarvandede, kalk- og næringsfattige (lobeliesøer). I sidstnævnte er der forekomst af den rødlistede grundskudsplante sortgrøn brasenføde samt rødlistearten liden åkande. Der findes også en række mindre områder med fattigkær af typen hængesæk af tørvemusser, som bl.a. indeholder en forekomst af den meget sjældne rødlisteart blomstersiv.

Ud over udpegningsarterne er området levested for en række andre sjældne fugle- og insekter, herunder mere end 10 arter af rødlistede dagsommerfugle, bl.a. brun pletvinge og markperlemorsommerfugl.

I området findes også en vigtig bestand af bilag IV-arterne markfirben, flagermus og padder.

Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige Bilag IV-arter, arter på udpegningsgrundlaget, og arter som lever i tilstødende områder, da planen indeholder en række indsatser til forbedring af habitater og levesteder for arter i området.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Der er syv arealfredninger i tilknytning til Mossø og Salten Langsø, som helt eller delvist er beliggende inden for Natura 2000-området. Mod vest grænser Natura 2000-området op til den regionale gang- og cykelsti "Naturstien Horsens-Silkeborg".

Fredningerne i området har bl.a. til formål at sikre naturværdier i området. Natura 2000-planen indeholder indsatser, som kan påvirke naturværdier og beskyttelsen af fugle og arter positivt.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Området er generelt karakteriseret ved, at der er store, lysåben arealer i god tilstand med pleje, men også ret store arealer med manglende drift, hvorfor tilgroning, herunder tilstedeværelse af invasive arter, kan være en trussel. Tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter samt tilstedeværelse af invasive arter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter.

Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer ligeledes naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af

en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter, der er knyttet til mere tørre forhold.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Planen indeholder en indsats om bekæmpelse af invasive arter, idet at invasive arter medvirker til at forringe naturtilstanden. Derudover indeholder planen en målsætning om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

Etablering af hensigtsmæssig hydrologi for naturtyperne samt fastholdelse af de indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2016-2021 vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for områdets udpegede fuglearter samt en lang række andre fuglearter, der benytter området som yngle- og rasteområde.

Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer, kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formegentlig vil mindskes. Desuden kan planen medvirke til at mindske udledningen af CO₂.

Planen indeholder en indsats om skovnaturtypebevarende drift eller pleje og om muligheden for at udlægge urørt skov. Udlægning af urørt skov, vurderes på sigt, at bidrage til, at områdets skove får flere store træer, mere dødt og rådende ved, hvilket vurderes at være positivt for bl.a. skovnaturtyperne i området.

Næringsstofbelastningen af sønaturtyper håndteres gennem Vandområdeplanerne.

Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU- lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr.119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil

sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundslande har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		<p>Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser.</p> <p>Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen.</p> <p>I Natura 2000-område N47 Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå vil planen medvirke til at hindre tilgroning med invasive arter og hjemmehørende vedplanter samt genetablere hensigtsmæssig hydrologi, som vil medvirke til at naturtyper og arter, generelt får forbedrede hydrologiske forhold.</p> <p>Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Derudover vil en mulig etablering af sammenhængende natur ved udlægning af omdriftsarealer til ny natur bidrage til at gøre arealerne mere robuste, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Dette vurderes også at gavne en stor del af områdets § 3-beskyttede enge, heder, moser og overdrev, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. En potentiel udlægning af skove til urørt skov vil medføre at skovdriften ophører og i vidt</p>

			<p>omfang skal overlades til sig selv. Dermed vil der skabes plads til naturlige biologiske processer, der skaber flere levesteder, og dermed øger den biologiske mangfoldighed. I overgangsperioden vil der ofte aktivt blive skabt flere habitater f.eks. ved veteranisering af træer og skabelse af lysninger.</p> <p>Planen vil ligeledes medvirke til at sikre levesteder for fredede arter som stor vandsalamander og andre padder, markfirben, hugorm, snog og andre krybdyr samt majsgeurt og andre orkidéer.</p>
Befolkningen	X		<p>Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor en indsats mod invasive planter og hjemmehørende vedplanter samt sikring af en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje af arealerne skal sikre naturtyper og arter i området. Sikringen af den eksisterende natur vil ikke have betydning for arealanvendelsen, dog kan der forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en mindre plejeindsats eller en mulig omlægning af lavbundsjord og en potentiel udlægning til urørt skov.</p> <p>Der er offentlig adgang til store dele af området, og sikring og forbedring af naturgrundlaget giver mulighed for større naturoplevelser.</p>
Menneskers sundhed	X		<p>Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området og dermed menneskers sundhed.</p> <p>Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet at en øget biodiversitet og mere robuste økosystemer vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Sikringen af en beskyttede natur vurderes i øvrigt ikke at have en sundhedsmæssig effekt.</p>
Jordbund	X		<p>Natura 2000-planen kan medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en</p>

			meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan derudover medvirke til at mindske udledningen af CO ₂ ligesom en øget mængde dødt ved ved en mulig udlægning til urørt skov kan fremme en vis tilbageholdelse af CO ₂ . Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje, forbedring af hydrologi samt mulig udtagning af lavbundsjarde vil medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed bidrage til at opfylde vandområdeplanens mål. Derudover kan der med udlægning af urørt skov blive etableret mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket lokalt kan få betydning for overflade- og grundvand.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		En mulig omlægning af lavbundsjarde fra omdriftsarealer til naturarealer samt en potentiel udlægning af urørt skov vil medvirke til at begrænse udledningen af CO ₂ .
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet at realisering af indsatsprogrammet ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag og udlægning og udtagning af hhv. urørt skov og lavbundsjarde vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk		X	Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker, mindesmærker eller

arv og arkæologisk arv.			<p>andre menneskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv.</p> <p>Planen vil dog kunne synliggøre kulturarv i form af bl.a. pleje af nogle af de fortidsminder der findes i området, men det vurderes ikke at være en væsentlig påvirkning.</p>
Arter	X		Se vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater	X		<p>Der er syv arealfredninger i tilknytning til Mossø og Salten Langsø, som helt eller delvist er beliggende inden for Natura 2000-området. Mod vest grænser Natura 2000-området op til den regionale gang- og cykelsti "Naturstien Horsens-Silkeborg".</p> <p>Fredningerne i området har bl.a. til formål at sikre naturværdier i området. Natura 2000-planen indeholder indsatser, som kan påvirke naturværdier og beskyttelsen af fugle og arter positivt.</p>
Kumulative effekter	X		<p>Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten på områdets udpegningsgrundlag.</p> <p>Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter.</p> <p>Ved gennemførelse af vandområdeplanen vurderes en synergi til sikring af vandkvaliteten.</p>

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor en indsats mod invasive planter og hjemmehørende vedplanter samt sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder skal bevare den åbne dynamik i området.

Planen indeholder en indsats om sikring af for naturtypen hensigtsmæssig hydrologi. En ændring af hydrologien i området vil potentielt kunne påvirke skovnaturtyper, som bliver vådere og hvor bevoksninger visse steder vil gå ud som følge af ændret vandstand. Det skal i forbindelse med behandling af enkeltprojekter sikres, at det samlede areal af naturtyperne bevares ved at bevoksninger får mulighed for at opstå andre steder i Natura 2000-området eller inden for den biogeografiske region.

Græsning vil alt efter intensitet og typen af græssere, potentielt kunne påvirke følsomme forekomster af f.eks. rigkær, kildevæld og hængesæk. Normalt vil en påvirkning af følsomme forekomster af naturtyper eller levesteder for arter kunne undgås ved at regulere græsningstrykket eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området. I dette område gælder det f.eks. forekomster af kildevæld, som vurderes at være følsom over for pleje med græsning.

Planen indeholder en indsats om en mulig udlægning af urørt skov samt en potentiel udtagning af kulstofholdig lavbundsjord. Disse indsatser, kan på mindre områder medføre en ændret adgang på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, højere vandstand og eventuelle indhegninger. Hvor staten udlægger urørt skov vil adgangen til området blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier og friluftsfaciliteter og skovene vil fortsat være tilgængelige. På private arealer der udlægges til urørt skov vil de generelle adgangsregler som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde. Pleje af eksisterende natur samt udlægning af landbrugsarealer til natur og arealer til urørt skov vil ske efter aftaler lodsejeren og kommunerne og/eller Naturstyrelsen og gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedrørende plejeindsatser og lavbundsarealer samt aftaler om urørt skov.

Planen indeholder en indsats om en mulig udtagning af kulstofholdig lavbundslande. En udtagning af lavbundslande vil, alt efter beliggenhed og omfang af projekterne som endnu ej kendes, potentielt kunne påvirke yngle- og rasteområder for bilag IV-arter som stor vandsalamander og andre padder. Levestederne vil potentielt kunne ændre karakter og blive vådere. En negativ påvirkning af levesteder for stor vandsalamander vil kunne undgås ved fx at sikre tilstrækkeligt med egnede raste- og ynglesteder på det tidspunkt projektet realiseres, ligesom en nøje planlægning af anlægsfasen af projektet på bestemte tidspunkter af året, samt evt. brug af paddehegn, vil kunne forebygge ødelæggelse af yngle- og rasteområder, samt påvirkning af bestanden af stor vandsalamander. Evt. etablering af erstatningsbiotoper vil ligeledes kunne sikre opretholdelse af den økologiske funktionalitet for arten.

Med gennemførelse af Natura 2000-planen forbedres tilstanden af de lysåbne naturtyper, og planen vurderes derfor overordnet ikke at have negativ indvirkning på miljøet.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a.

præsentere data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

I forslag til Natura2000 planen for N52 Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå planlægges der en indsats om at arbejde for at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift, pleje og bekæmpelse af invasive arter, og der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.

Der søges udtaget kulstofholdige lavbundslande i tilknytning til habitatnaturtyper samt udlægning af urørt skov, så der kan skabes større sammenhængende arealer og diversitet i naturtyperne samtidig med, at udtagningen og omlægningen bidrager til både at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Unge og ikke veludviklede partier af skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov kan ryddes til fordel for de lysåbne mosetyper hængesæk, kildevæld og rigkær, herunder levesteder for blank seglmos, under forudsætning af, at det samlede areal af de våde skovnaturtyper opretholdes på nationalt biogeografisk niveau. Ældre og veludviklede forekomster af våde skovnaturtyper bevares.

Hængesæk af den mesotrofe type, fx. domineret af dunhammer og andre høje græsser/urter, kan prioriteres lavt i forhold til tilgroning og udvikling mod de prioriterede skovnaturtyper skovbevokset tørvemose eller elle- og askeskov. Hvas avneknippemose er både prioriteret af EU, regionalt sjældnen og i stærkt ugunstig bevaringsstatus og sikring og udvidelse af denne naturtype kan ske på bekostning af elle- og askeskov.

Nedbrudt højmoser og andre sekundære naturtyper dannet i afgravet højmoser, herunder skovbevokset tørvemose, hængesæk, tidvis våd eng og brunvandet sø prioriteres gendannet til aktiv højmoser.

Artsrigt surt overdrev og tør hede, fx med rødlistede/sjældne arter, kan prioriteres højt ift. yngre tilgroning med bøg på mor med kristtorn, ene- og egekrat, men med plads til udvikling af mosaiknatur. Ældre ene- og egekrat samt bøgeskov bevares.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå (nr.52). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk